

Kalkulace

3. CVIČENÍ

KALKULACE

- ▶ KALKULACE = Stanovení a zjištění nákladů a ceny na kalkulační jednici.
- ▶ KALKULAČNÍ JEDNICE = jakýkoliv výkon, který je **jednoznačně vymezen množstvím, časem nebo jiným způsobem.**
  - ▶ *Uved'te příklady – každý alespoň 6 různorodých kalkulačních jednic*

Proč má smysl vytvářet kalkulační jednici a v čem to organizaci pomůže?

Kalkulační systém

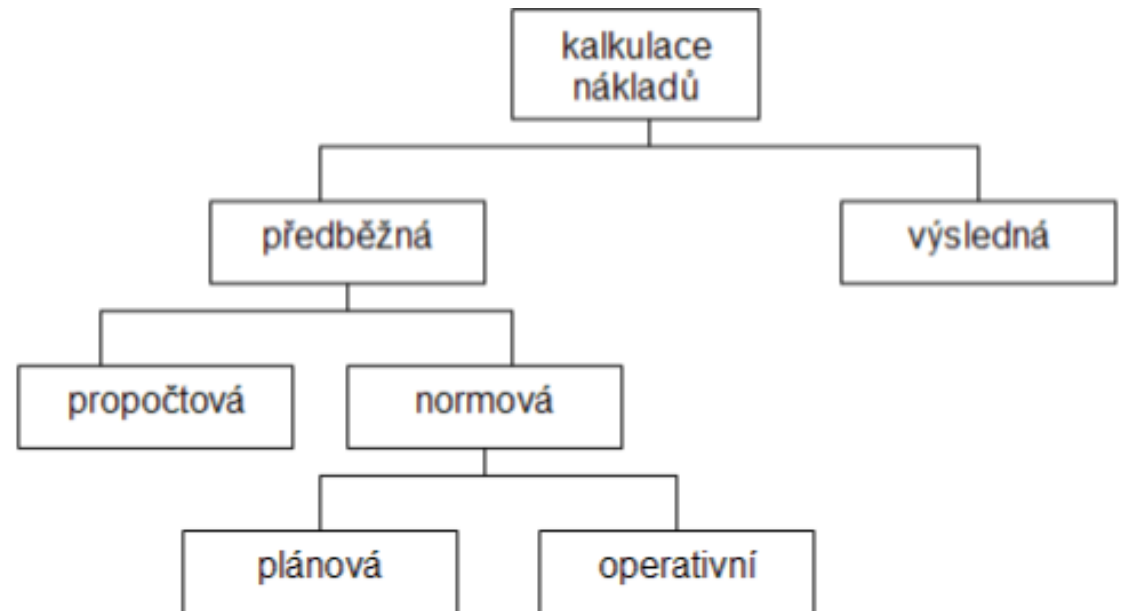
- ▶ Význam a využití kalkulací je velmi mnohostranné, projevuje se v celé řadě úloh, pro které manažerské účetnictví poskytuje podklady.

Kalkulace se využívají zejména:

- **při řízení hospodárnosti** – umožňují porovnávat skutečné a předem stanovené náklady;
- **při tvorbě vnitro organizačních cen** – na jejich základě se oceňují druhotné náklady a výnosy středisek;
- **při návrhu cen externím odběratelům** – je významným podkladem pro posouzení tržní ceny;
- **při sestavování plánů a rozpočtů** – kalkulace poskytují základní vstupní informace pro jejich sestavení;
- **při rozhodování o objemu a struktuře výkonů**;
- **při rozhodování o způsobu provádění výkonů** – podnik může výkony provádět různými způsoby – v rámci vlastní činnosti nebo nákupem od externích dodavatelů; významným kritériem při rozhodování mezi těmito variantami jsou právě náklady;

Kalkulační systém

- ▶ Všechny uvedené způsoby využití kalkulací a s nimi spojené úlohy samozřejmě nemůže plnit jedna kalkulace. Proto existuje celý systém druhů kalkulací a vztahů mezi nimi, které vytváří tzv. **kalkulační systém**.
- ▶ Jednotlivé prvky kalkulačního systému se od sebe liší nejen **obsahem** a **strukturou**, ale také **časovým horizontem**, ke kterému se vztahují.

Časové členění kalkulací

▶ **Předběžné kalkulace (ex ante)**

- ▶ Před započítáním služby, zahájením činnosti
- ▶ Vychází se z technických podkladů, organizačních směrnic, vývoje N za předešlé období...
  - ▶ Normové kalkulace (vycházíme z technických a technicko-hospodářských norem)
    - ▶ K plánová (rok, čtvrtletí,..) = bere v úvahu množství + očekávané změny
    - ▶ K operativní, = bere v úvahu aktuální stav podmínek
    - ▶ K základní = platná na začátku a po celé období, nebere v úvahu změny
  - ▶ Propočtové kalkulace (míra přesnosti mnohem menší, odhadujeme na základě N z minulosti)
    - ▶ Stanovení nabídkové ceny (pro externí partnery)
    - ▶ Stanovení očekávaných nákladů (pro řízení podniku)

▶ **Výsledné kalkulace (ex post)**

- ▶ Po skončení výroby, ukončení činnosti.
- ▶ Vychází se z údajů z účetnictví, zjišťují se skutečné náklady na KJ

K ČEMU MŮŽE SLOUŽIT SROVNÁNÍ PŘEDBĚŽNÉ A VÝSLEDNÉ KALKULACE?

Kalkulační vzorec

Struktura nákladů pro potřeby kalkulace

Neexistuje celostátně závazný KV

N přímé a N režijní

Rozdílný pro hlavní a vedlejší
činnost organizace

- (Upravuje §28, vyhlášky
504/2002 Sb.)

Hlavní činnost

Poslání organizace vymezené
statutem, stanovami, zřizovací
listinou atp.

Veškeré činnosti, pro které byla
NO zřízena.

Jedná se zpravidla o neziskové
aktivity

Vedlejší činnost

= doplňková, podnikatelská,
hospodářská

Činnosti vykonávané za účelem
dosažení zisku.

Nesmí ohrozit kvalitu a dostupnost
hlavní činnosti

Rovněž uvedeno v zakládacích
listinách.

Kalkulační vzorec

Vedlejší činnost

1. Přímé (jednicové) náklady
2. Režijní náklady

Vlastní náklady výkonu/služby

3. Zisk (je-li) kalkulován

Cena (bez DPH)

Hlavní činnost

1. Přímé (jednicové) náklady
2. Režijní náklady

Vlastní náklady výkonu/služby

Ztráta....(dotace)

Cena (bez DPH)

CO nám kalkulační vzorec říká..

- ▶ Základy cenové politiky v nestátním neziskovém sektoru....
- ▶ Jak se cena tvoří v ziskovém sektoru...
- ▶ Zohlednění zisku/ztráty

- ▶ Hospodářská činnost – zisk se kalkuluje především proto, aby se pokryla míra rizika, nepodaří-li se realizovat všechny záměry vycházející z poslání.
- ▶ Hospodářská činnost nemůže být ztrátová (případná ztráta se hradí z rezervního fondu)
- ▶ Není-li trvale dosahován zisk, musí se tato činnost ukončit.

Metody kalkulování

- ▶ Řeší způsob výpočtu jednotlivých položek v kalkulaci podle toho, jak je výroba organizována, jaké jsou k dispozici podklady.
- ▶ Nejčastější metody používané v praxi
  - ▶ Kalkulace prostým dělením
  - ▶ Kalkulace dělení s poměrovými čísly
  - ▶ Kalkulace přírážková
  - ▶ Kalkulace postupná a průběžná

Kalkulace prostým dělením

- ▶ Při stejnorodé výrobě – všechny N se vztahují k jednomu druhu výkonů
- ▶ Přímé N – podle norem, Nepřímé N – dělí se objemem výroby
- ▶ Pokud jsou jednotlivé výkony různě nákladově náročné, dochází při použití této metody ke značnému zkreslení výsledné kalkulace jednotlivých výkonů.

Kalkulace dělení s poměrovými čísly

- ▶ Při výrobě podobných výrobků, vyráběných stejnou technologií, lišících se rozměrem, tvarem...
- ▶ Společné náklady se rozdělují podle poměrových čísel, která vyjadřují vztah k základnímu výrobku

Kalkulace přírážková

- ▶ Při různorodé výrobě.
- ▶ Společné N – rozvrhujeme podle zdůvodněné rozvrhové základny, která vyjadřuje přímou úměru mezi růstem RN a zvolenou veličinou.
- ▶ Složitě vybrat vhodnou základnu..
- ▶ Rozvrhová základna může být:
  - ▶ **Peněžní** (přímé mzdy, přímý materiál,..). Počítáme vždy režijní přírážku v % z této základny
  - ▶ **Naturální** (strojové hodiny, normohodiny práce dělníků). Režijní **sazba** v Kč na jednotku rozvrhované základny.

Kalkulace přírážková

- ▶ Přírážka je stanovena buď **procentem**, které zjistíme jako podíl režijních nákladů na nákladový druh zvolený za rozvrhovou základnu, nebo **sazbou**, kterou vypočteme jako podíl režijních nákladů na jednotku naturální rozvrhové základny. Snahou by mělo být vykazovat co nejvíce nákladů ve formě přímých nákladů.
- ▶ **Výhoda peněžních základen** je ve snadném a přesném zjišťování, **nevýhodou** je jejich nestabilita – podléhají častým změnám.
- ▶ Tento nedostatek nemají **naturální základny**. Jejich zjišťování je však náročnější. Vybírají se buď na základě zkušeností, nebo pomocí technicko-ekonomických rozborů.

Zásady a význam kalkulací

- ▶ **Zásada úměrnosti** (rozvrhování společných nákladů úměrně jednotlivým výkonům)
- ▶ **Zásada příčinnosti** (brát v úvahu pouze náklady vyvolané určitým výkonem)

Význam:

- stanovení nabídkové ceny,
- stanovení limitu nákladů,
- sledování efektivnosti (rentability) jednotlivých produktů v rámci vyráběného sortimentu,
- význam při sestavování rozpočtů pro nákladová a hospodářská střediska podniku

Vlastní zpracování úkolu

- ▶ Stanovte hodinou cenu pracovníka sociální služby
  - ▶ Chceme zjistit, kolik si takový pracovník řekne za hodinu své práce, když za ním někdo přijde.
  - ▶ Nejprve stanovíme jeho měsíční přímé a nepřímé náklady (které N uvažujeme a které nikoliv...)
  - ▶ Dané náklady rozdělíme podle počtu odpracovaných hodin měsíčně, přičteme samotný výdělek...
  - ▶ POZOR! Procvičujeme kalkulace nikoli hodnoty lidí v NS – nepracujeme jen pro dobrý pocit
  - ▶ U každé nákladové položky uveďte, jakým typem kalkulace, jakým způsobem to propočítali..

Zamyslete se nad výpočtem ceny hodiny dalších funkcí/rolí v NNO (fundraiser, projektový manažer,...)

Zamyslete se nad výpočtem ceny jednoho produktu NNO (divadelní představení, sportovní utkání,...)